

Schriftelijke inbreng vanuit de MBO Raad voor de Hoorzitting/Rondetafel “Passende ondersteuning voor mbo-studenten” op woensdag 17 mei a.s.

Algemeen

Het mbo verzorgt met 66 scholen beroepsopleidingen op vier niveaus voor ca. 492.700 studenten. We willen als mbo niets liever dan zoveel mogelijk studenten een passende plek bieden met de ondersteuning die zij nodig hebben. En we willen hen begeleiden naar een zo hoog mogelijk diploma met uitzicht op werk en maatschappelijke participatie. Voor verreweg de meeste studenten lukt dat ook.

Vragen rondetafel

In de uitnodiging voor de rondetafel heeft de Vaste Kamercommissie aangegeven dat men graag wil ingaan op de vraag of de passende ondersteuning van mbo-studenten op dit moment van voldoende kwaliteit is en of de rechtsbescherming voldoende is geborgd. Daarnaast wil men graag meer informatie over wat de oorzaken zijn van vroegtijdige verwijderingen van studenten in het mbo en welke oplossingen, door wie, gerealiseerd kunnen worden.

In deze notitie onze reactie op bovengenoemde vraagstukken. We lichten die toe in de bijeenkomst.

Passend onderwijs in het mbo

De Wet Passend Onderwijs is ingevoerd per 1 augustus 2014. Voor het mbo is in de wet bepaald dat mbo-scholen hun ondersteuningsaanbod kenbaar moeten maken aan studenten en ouders en dat de eventuele extra ondersteuning die studenten nodig hebben wordt vastgelegd in een bijlage bij de onderwijsovereenkomst. Formeel gaat het in de Wet om ‘gehandicapte’ deelnemers (artikel 7.4.8. van de WEB). In opdracht van het ministerie van OCW doet het NRO een uitgebreid meerjarig onderzoek naar de uitvoering en naleving van de wet¹.

Uit de laatste rapportage van de monitor² blijkt dat vrijwel alle scholen inzetten op het verbeteren van de ondersteuning voor een bredere doelgroep door de extra begeleiding die opleidingsteams kunnen bieden te vergroten. Het gaat dan om zowel deskundigheid en capaciteit. En veel scholen zetten daarnaast in op schoolnabije en soms zelfs door schoolgeorganiseerde zorg voor studenten: van schuldhulpverlening tot psychische problematiek en huiselijk geweld.

Er zijn verschillen in de mate waarin opleidingen in staat zijn specifieke ondersteuning te bieden. Dit is ook afhankelijk van kenmerken van de school, de betreffende opleiding en de bijzondere kenmerken van betreffende studenten. Tevens is invoering van passend onderwijs een ontwikkelproces: niet elk opleidingsteam kan alle problemen en ondersteuningsvragen altijd zelf oppakken. Vaak wordt er hulp van buiten ingeroepen.

¹ Voor rapportages, zie: www.evaluatiepassendonderwijs.nl.

² KBA Nijmegen, ITS, Oberon (2017). Passend onderwijs in het mbo: tussenbalans.

Platform passend onderwijs en acht regionale kenniskringen

Via het platform passend onderwijs van de MBO Raad werken scholen samen aan het verhogen van hun expertise en aan het verruimen van de mogelijkheden voor studenten met een extra ondersteuningsvraag. Middels het platform en in regionale kenniskringen wisselen alle mbo-scholen ervaringen uit over het creëren van mogelijkheden voor de doelgroep van passend onderwijs en werken zij aan het vergroten van expertise voor specifieke ondersteuningsvragen. De kerngroep van het platform organiseert twee keer per jaar een bijeenkomst met externe partijen (met o.a. JOB, Ouders&Onderwijs, Netwerk Dyslexie & Dyscalculie, Netwerk Moeilijk Lerende, REA College, Lecso) om elkaar te informeren over wat er speelt en kennis te nemen van elkaars zorgen, knelpunten en wensen. Daarnaast organiseert het platform ook twee keer per jaar een landelijke platformdag. In de brief aan de Kamer “Passende ondersteuning voor alle mbo-studenten” worden ook twee projecten genoemd, die geïnitieerd zijn door het platform om de mogelijkheden voor studenten te vergroten.

Soms is het lastig. Er zijn grenzen aan wat een school vermag. En als een school goed kan onderbouwen dat een student met alle ondersteuning en maatwerk die de school hem/haar biedt, de opleiding toch niet zal kunnen voltooien, vindt de MBO Raad dat de school de student een ander traject moet kunnen bieden.

Uitdagingen

Onderwijsroutes die voorheen als eindonderwijs werden gezien – bijvoorbeeld het praktijkonderwijs – zijn door de overheid opengebroken. Doorstroom naar het mbo wordt bevorderd. Ook leerlingen uit het voortgezet speciaal onderwijs worden gestimuleerd om zoveel mogelijk door te leren. Dat vinden wij een goede ontwikkeling. De sector wil niet anders en niets liever dan zoveel mogelijk (jong)volwassenen via het reguliere onderwijs opleiden naar minimaal een startkwalificatie. Dat is het uitgangspunt van het mbo en zijn we op aanspreekbaar.

Scholen ervaren dat er steeds meer studenten in het mbo verblijven die met meer en met diversere problematiek te kampen hebben. Doordat werkgevers ook kritischer worden over de studenten die ze een stageplek bieden en zeker kritischer zijn voor studenten die ze via een praktijkgerichte route, de BBL willen opleiden, is het voor scholen lastiger dan in het verleden om voor alle jongeren goede praktijkplaatsen te vinden. Wij maken ons sterk om daar, met het (georganiseerd) bedrijfsleven in SBB verband, oplossingen voor te vinden.

Een andere uitdaging betreft het feit dat de lat voor het succesvol kunnen afronden van een opleiding hoger is komen te liggen. Door Focus op Vakmanschap en de daaruit volgende aanpassingen in de bekostiging van scholen zijn opleidingen verkort, intensiever geworden wat betreft het aantal onderwijsuren en worden er hogere eisen gesteld voor taal, rekenen en burgerschap. Sommige studenten hebben toch meer opleidingstijd nodig. Elke euro investering is op langere termijn maatschappelijk rendement. Wij vinden dat dit zo lang mag duren als noodzakelijk. Nu komen studenten, zeker wanneer er in de persoonlijke sfeer ook problemen zijn, in de knoei. Met de invoering van het leenstelsel (zeker op niveau 3 en 4) lopen ze bovendien een groter risico op een forse studieschuld wanneer ze langer over hun opleiding doen of een verkeerde keuze maken.

Voor studenten is meer ruimte nodig. Geef daarom scholen de mogelijkheid om betreffende studenten langer in het onderwijs te kunnen houden indien deze dat nodig hebben, bijvoorbeeld na een onderbreking of wanneer moeilijk aan het werk komen en her- of bijscholing nodig is. Daarover zijn we ook in gesprek met werkgevers en gemeentes, we willen een sluitende aanpak. Het helpt wanneer scholen meer regelruimte krijgen om flexibeler te kunnen anticiperen op deze uitdagingen.

Rechten en rechtsbescherming

Artikel 8.1.3 van de Wet educatie en beroepsonderwijs (WEB) bepaalt dat aan de inschrijving van de student een overeenkomst tussen het bevoegd gezag van de instelling en de student ten grondslag ligt. De schriftelijke overeenkomst regelt de rechten en verplichtingen van beide partijen. De onderwijsovereenkomst is ingevoerd om *“daarmeeinstelling, niet alleen door de overheid, maar ook door de individuele deelnemer kan worden aangesproken op het realiseren van datgene wat van de instelling redelijkerwijs verwacht mag worden”* (uit de Memorie van Toelichting, 1993). Een verschil in wat beide partijen van elkaar verwachten komt tot uiting in de diverse signalen en klachten die bij het JOB en bij andere bij het mbo betrokken instanties binnenkomen. Uiteraard moeten klachten zoveel mogelijk worden voorkomen en bij onvrede gekeken worden naar mogelijkheden en alternatieve oplossingen. Wanneer er toch een klacht is dan moet die klacht goed worden afgehandeld, onderzocht.

We herkennen dat het voor studenten soms lastig is hun rechten op te eisen en een formele klacht in te dienen. De wet ‘Diverse kwaliteitsaspecten in het mbo’, die vanaf 1 augustus 2017 van kracht wordt, voorziet in een wettelijke verankering van het klachtenrecht voor mbo-studenten. De wet borgt onder meer de *onafhankelijkheid* van de klachtencommissie en de termijnen die bij behandeling moeten worden gevolgd. Daarnaast is geregeld dat de studentenraad instemmingsrecht heeft op de klachtenregeling van de school. We werken nauw samen met de JOB om de maatregelen uit de wet goed onder de aandacht te brengen.

Signalen

De signalen die zijn binnengekomen bij TROS/Radar richten zich op meerdere aspecten (uitschrijvingen, weigeringen van toelating, gebrek aan maatwerk, etc.). Het zijn voornamelijk reacties van studenten die uitgeschreven zijn voor opleidingen op niveau 3 en 4. Het gaat om verschillende opleidingen bij verschillende mbo-instellingen en er is behoorlijk vaak sprake van verzuim. De redenen voor dat verzuim zijn divers:

- Psychische klachten (bijvoorbeeld depressie)
- Gezondheidsredenen (bijvoorbeeld chronische ziekte)
- Zorg voor kind
- Bedreiging
- Stoppen stage en geen nieuwe kunnen vinden
- Verkeerde studiekeuze en wachten op nieuwe opleiding

Hoewel voor de betreffende student de situatie erg vervelend kan zijn, zijn deze casussen naar onze overtuiging geen signaal dat er een breed, algemeen mbo-probleem is. Wel dat individuele signalen serieus genomen dienen te worden. Wij hebben met het JOB afgesproken om

in een gezamenlijke bijeenkomst, nog voor de zomervakantie, de reacties van Radar door te spreken.

Tot slot, wil het mbo niets dan tevreden studenten met een diploma's als resultaat. Daar ligt de dagelijkse focus op en dat is in overgrote mate ook aan de orde. Indien er dan toch signalen van ontevredenheid zijn, en die zijn er, dan is het streven om voor iedere student tot een goede oplossing te komen. Onze scholen willen in positie gebracht worden om zaken te kunnen verbeteren. Daarvoor is het nodig de klachten te kennen. De primaire route moet daarom via de school zelf lopen. De MBO Raad vraagt daarom OCW en JOB de binnenkomende klachten actief in rechtstreeks contact met de betreffende school te delen. Wanneer er structurele problemen zijn die individuele casuïstiek overstijgt, dan werken we vanuit de MBO Raad uiteraard altijd mee aan het vinden van een passende oplossing.

